

سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبَلَتِهِمُ الَّتِي
كَانُوا عَلَيْهَا قُلٌ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَن
يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ ﴿١٤٢﴾ وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ
أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ
عَلَيْكُمْ شَهِيدًا ۖ وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا
لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعُ الرَّسُولَ مِمَّن يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ ۗ وَإِن
كَانَتْ لَكَبِيرَةً إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ ۗ وَمَا كَانَ
اللَّهُ لِيُضَيِعَ آيْمَانَكُمْ ۗ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَّؤُوفٌ رَحِيمٌ ﴿١٤٣﴾
قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ
قِبْلَةً تَرْضَاهَا ۗ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ ۗ وَ
حَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوْا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ ۗ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا
الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّهِمْ ۗ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ
عَمَّا يَعْمَلُونَ ﴿١٤٤﴾ وَلَئِن آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
بِكُلِّ آيَةٍ مَا تَبِعُوا قِبْلَتَكَ ۗ وَمَا أَنْتَ بِتَابِعٍ قِبَلَتِهِمْ ۗ وَ
مَا بَعْضُهُمْ بِتَابِعٍ قِبْلَةَ بَعْضٍ ۗ وَلَئِن اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ مِنْ
بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ ﴿١٤٥﴾

به زودی مردم کم خرد خواهند گفت: «چه چیز آنان [مسلمانان] را از قبله‌ای که بر آن بودند رویگردان کرد؟» بگو: «مشرق و مغرب از آن خداست، هر که را خواهد به راه راست هدایت می‌کند.» ﴿۱۴۱﴾

و بدین گونه شما را امتی میانه قرار دادیم، تا بر مردم گواه باشید و پیامبر بر شما گواه باشد. و قبله‌ای را که [چندی] بر آن بودی، قرار ندادیم جز برای آنکه کسی را که از پیامبر پیروی می‌کند، از آن کس که از عقیده خود برمی‌گردد، بازشناسیم و البته [این کار] جز بر کسانی که خدا هدایت [شان] کرده، سخت گران بود و چنین نیست که خدا ایمانتان [نمازهایتان را که به سوی قبله اول خوانده‌اید] تباہ سازد، چرا که خدا [نسبت] به مردم دلسوز و مهربان است. ﴿۱۴۲﴾

ما [به هر سو] گردانیدن رویت در آسمان را نیک می‌بینیم [نگاه‌های انتظارآمیز تو را به سوی آسمان (برای تعیین قبله) می‌بینیم]. پس [اینک] تو را به سوی قبله‌ای که بدان خشنود شوی می‌گردانیم، پس روی خود را به سوی مسجد الحرام کن و هر جا بودید، روی خود را به سوی آن بگردانید. در حقیقت، اهل کتاب نیک می‌دانند که این [تغییر قبله]، حق و از جانب پروردگارشان است و خدا از آنچه می‌کنند، غافل نیست. ﴿۱۴۳﴾

و اگر برای اهل کتاب هر [دلیل و] نشانه‌ای [بر درستی قبله خویش] بیاوری، باز هم قبله تو را پیروی نمی‌کنند، و تو نیز پیرو قبله آنها نیستی. خود آنان نیز پیرو قبله یکدیگر نیستند، و اگر پس از آنکه علم برای تو حاصل شده است، از خواسته‌هایشان پیروی کنی، در آن صورت جداً از ستمکاران خواهی بود. ﴿۱۴۴﴾

در این درس با معیارهای «تمدن اسلامی» آشنا می شویم و این درس، گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام را نیازمند تغییر در نگرش و تعولی بنیادین، شیوه زندگی فردی و اجتماعی انسان ها می داند

پایه های استوار

دکتر فرهنگز پرویزی کرج

درس دوم

1. از جمله برنامه های انسان مسلمان برای ایثار جامعه ای بر اساس معیارهای اسلامی چیست؟ و چه اقداماتی برای تحقق آن لازم است؟

از جمله برنامه های یک انسان مسلمان، مشارکت و تلاش او در ایجاد جامعه ای بر اساس

معیارهای اسلامی است. از این رو، لازم است ابتدا معیارهای یک تمدن اسلامی را که قرآن کریم

و پیشوایان دین به ما معرفی کرده اند، بشناسیم و برای تحقق هرچه بهتر آنها در جامعه، برنامه ریزی

و تلاش کنیم. 1

اکنون، در این درس می خواهیم به این سؤال پاسخ دهیم که:

معیارهای تمدن اسلامی کدام اند و ما باید برای تحقق چه نوع جامعه ای تلاش کنیم؟

1. اعتقاد به توحید و پرستش فرای یگانه

2. اعتقاد به معاد و افرت گرایی

3. پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

4. عدالت اجتماعی و رفع تبعیض ها

5. ارتقاء جایگاه خانواده و ایفای منزلت زن

6. حق طلبی و باطل ستیزی

7. دیدگاه متعادل نسبت به دنیا و افرت

8. عقل گرایی و علم آموزی

بیش از چهارده قرن از فرود آمدن پیامبر مکرم اسلام ﷺ، در یک سپیدهدم تاریخ ساز، از فراز جبل النور، که غار حرا در آن قرار داشت، می گذرد. در آن روزها از اهالی مکه، کسی تصور نمی کرد که این انسانی که در حال پایین آمدن از کوه است، پایه گذار تمدنی در جهان شود که از سایر تمدن های عصر خود پیش بیفتد و آثار و برکات خود را به تمدن های بعد نیز برساند. در صبح یکی از همان روزهای آغازین بعثت، یحیی بن عقیف، از اهالی طائف، میهمان عباس - عموی پیامبر - بود. او می گوید:

«در گوشه ای از مسجد الحرام ایستاده بودم و کعبه را نظاره می کردم. ناگاه چهره ای شاداب را دیدم که به پهنه آسمان چشم دوخته است. اندکی بعد، سوی کعبه به حرکت درآمد و کنار آن ایستاد. پس از زمانی کوتاه، نوجوانی پیش آمد و در سمت راست او قرار گرفت. آنگاه بانویی از راه رسید و پشت سرشان ایستاد. دیدم که آن دو به پیروی از آن مرد، تعظیم کردند، برخاستند و به سجده افتادند. گفتم: ای عباس، این کاری است عجیب و شگفت.

پاسخ داد: آری، کاری است شگفت. و ادامه داد: آن مرد را می شناسی؟
جواب دادم: نه، نمی شناسم.

گفت: نامش محمد است، پسر عبدالله بن عبدالمطلب و برادرزاده من. سپس پرسید: می دانی آن نوجوانی که همراه اوست، کیست؟
گفتم: نه.

گفت: نامش علی است، پسر ابوطالب. آن زن را چطور؟ او را می شناسی؟
این بار نیز پاسخ منفی بود.

گفت: او خدیجه است، همسر برادرزاده ام.

برادرزاده ام می گوید: «پروردگار من - که پروردگار آسمان و زمین است - مرا فرمان داده چنین نماز بگزارم.» به خداوند سوگند که امروز از کران تا کران این سرزمین پهناور، هیچ کس را جز این سه تن نمی شناسم که بر این آیین باشد.»^۱

کمتر از نیم قرن، پس از آغاز دعوت، نام این پیام آور، سرزمین های اطراف مکه را در نوردید، قلب ها را تسخیر خود کرد و بر سر زبان های بخش عظیمی از مردم متمدن آن زمان، جاری گشت. و یک قرن بعد، این گرامی ترین نام، از فراز مناره های مساجد شهرهای بزرگ آسیا، آفریقا و اروپا به گوش مردم جهان می رسید و آنها را به هیجان می آورد. این چنین بود که پیامبر اکرم ﷺ تمدنی عظیم و باشکوه را رقم زد، یعنی تمدن اسلامی.^۲

۱- البدایه والنهایه، ابن کثیر، ج ۳، ص ۲۵.

۲- تمدن، عبارت است از زندگی جمعی و مدنی یک یا چند ملت برای رفع نیازهای مادی و معنوی. عظمت و بزرگی تمدن ها وابسته به همت، درایت و مجموعه توانمندی های است که آن جمع در اختیار دارد و به کار می گیرد. یکی از تمدن ها، تمدن اسلامی است که با ظهور دین اسلام آغاز شد و در قرون به اوج رسید و به دلایلی به تدریج ضعیف شد.

2. تغییر بنیادین و گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام نیازمند چه عواملی بود؟

3. رسول خدا (ص) رسالت بزرگ خود را از کجا و با کمک چه کسانی بنیاد نهاد؟

2) این تغییر بنیادین و گذر از عصر جاهلیت به عصر اسلام، نیازمند تغییر در نگرش انسان‌ها و تحوّل بنیادین در شیوه زندگی فردی و اجتماعی مردم بود. 3) رسول خدا ﷺ این رسالت بزرگ را از شهر مکه آغاز کرد و با کمک یاران خود در مدینه، پایه‌های تمدن اسلامی را بنا نهاد. 3

4. نخستین معیار تمدن اسلامی که پیامبر (ص) به آن دعوت می نمود چیست؟ اعتقاد به توحید و پرستش فرای یگانه

معیارهای تمدن اسلامی 5. دومین معیار تمدن اسلامی را نام برده و توضیح دهید؟

اعتقاد به معاد و آفرت گرایی

4 (۱) رسول اکرم ﷺ از همان ابتدای دعوت، مردم را به یکتاپرستی دعوت کرد و فرمود:

ای مردم بگوئید «معبودی جز الله نیست، تا رستگار شوید.» 4

5 (۲) رسول خدا در کنار دعوت به توحید، افق نگاه انسان‌ها را از محدوده زندگی دنیایی فراتر برد و

آنان را با بُعد دیگری از زندگی، یعنی زندگی در آخرت آشنا کرد. 5

تدبیر در قرآن (۱)

پیام آیه

دریافت پاداش از سوی خداوند و نداشتن ترس و غم و انزوه معلول ایمان به خدا و آفرت و انجام کارهای شایسته است

... مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ

عند ربهم ولا خوف عليهم ولا هم يحزنون
معلول

دادن اجر و پاداش به مومنان صالح بیائنگر عدل الهی و اثبات کننده ضرورت معاد است

۱- در این آیه به دو اصل اساسی اعتقادی که دو معیار تمدن اسلامی نیز به حساب می آیند،

اشاره شده است. آن دو معیار کدام اند؟ **بواب پایین صفحه**

عقیده به فرای یگانه، رفتارهای فردی و اجتماعی را بر مبنای رضایت الهی تنظیم می کند و عقیده به معاد پیبوره نبودن زندگی و وجود نظام پاداش و کیفر الهی را قوت می بخشد و به زندگی انسان جهت و معنا می دهد

۲- این دو معیار چگونه بر شکل گیری یک تمدن اثر می گذارد؟ **بومین معیار تمدن اسلامی را نام برده و توضیح دهید؟**

پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت

6 (۳) رسول خدا ﷺ به رسالت برانگیخته شده بود تا جامعه‌ای بنا نهد که در آن، به جای حکومت

ستمگران و طاغوتیان، ولایت الهی حاکمیت داشته باشد و نظام اجتماعی بر پایه قوانین و دستورات

الهی استوار گردد. 6 شکل دیگر سوال رسول خدا به رسالت برانگیخته شد تا چگونه جامعه ای را بنا کند؟

تدبیر در قرآن (۲)

این آیه معروف به آیه اطاعت و یا اولی الامر است

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ... 3

مطابق آیه یکی از دلایل تشکیل حکومت اسلامی پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت است

با توجه به آیه شریفه و عبارات‌های درس، معیار سوم تمدن اسلامی کدام است؟ **پذیرش ولایت الهی و نفی حاکمیت طاغوت**

مطابق آیه اطاعت از رسول خدا و اطاعت از بانسینان او لازمه توحید عملی است

۱- مجمع البیان، طبرسی، ج ۱۰، ص ۸۵۲؛ مناقب آل ابی طالب، ابن شهر آشوب، ج ۱، ص ۵۶؛ سنن کبری، بیهقی، ج ۱، ص ۷۶.

۲- سوره بقره، آیه ۶۲.

۳- سوره نساء، آیه ۵۹.

معیار اول: ایمان به خدا، توحید و یکتاپرستی در عبارت قرآنی «آمن بالله»

1. مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند
2. امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد
3. نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروه معدودی نباشد
4. رفع تبعیض های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری و مساوات در جامعه

این معیار، یکی از دلایل تشکیل حکومت اسلامی است که در سال گذشته، توضیح داده شد.

همچنین گزارشی از خلفای بنی امیه و بنی عباس ارائه و مشخص شد که آنان از دایرة ولایت الهی خارج

شدند و آنان نه بر اساس دستورات الهی، بلکه بر اساس امیال خود حکومت می کردند.

8. چهارمین معیار تمدن اسلامی را نام برده و توضیح دهید؟ عدالت اجتماعی و رفع تبعیض ها

4- یکی از مهم ترین اهداف پیامبر اکرم ﷺ برپای جامعه ای عدالت محور بود به طوری که در آن مظلوم بتواند به آسانی حق خود را از ظالم بستاند و امکان رشد برای همه انسان ها فراهم باشد، نه اینکه نعمت ها و ثروت های زمین در انحصار گروهی محدود باشد. پیامبر از هر فرصتی برای رفع تبعیض های طبقاتی حاکم بر نظام جاهلی و برقراری فرهنگ برابری و مساوات در جامعه، کمال استفاده را می نمود

و از هیچ تلاشی در این راه فروگذار نمی کرد. 9. قرآن برای نمازگزاران چه اوصافی بیان کرده است؟

9 قرآن کریم، در آنجا که اوصاف نمازگزاران را بیان می کند، یکی از ویژگی های آنها را این گونه ذکر می کند که آنان در مال خود برای محرومان و فقیران نیز حق معینی قرار داده اند. 10 آنجا که می خواهد تکذیب کنندگان دین را معرفی کند، از کسانی یاد می کند که یتیمان را از خود می رانند و دیگران را به اطعام مساکین تشویق نمی کنند. 10 قرآن برای تکذیب کنندگان چه اوصافی بیان کرده است؟

11 رفتار پیامبر اکرم ﷺ و بیانات قرآن کریم فضایی به وجود آورد که در آن، فاصله طبقاتی، فقر و بی توجهی به محرومان زشت شمرده می شد و مساوات و قسط، ارزشی والا تلقی می گردید. 11

11. چه عواملی باعث شد که فاصله طبقاتی و بی توجهی به محرومان امری زشت تلقی گردد؟

تدبر در قرآن (۳)

لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ ... ۳

با توجه به این آیه شریفه و عبارات قبل، معیار دیگری از معیارهای مورد نظر پیامبر اسلام برای تشکیل تمدن اسلامی را ذکر کنید. عدالت اجتماعی و رفع تبعیض ها

نکات کنکوری آیه پایین صفحه ↓

12. پنجمین معیار تمدن اسلامی را نام برده و توضیح دهید؟ ارتقاء جایگاه خانواده و احیای منزلت زن

12 (۵- یکی از اهداف مهم پیامبر اکرم ﷺ، ارتقای جایگاه خانواده، به عنوان کانون رشد و تربیت انسان ها و مانع اصلی فساد و تباهی بود. احیای منزلت زن و ارزش های اصیل او از عناصر اصلی این برنامه به شمار می رفت. در آن عصر، زن همچون کالا در نظر گرفته می شد و در بسیاری از اقوام و قبایل از کمترین حقوق فردی و اجتماعی، حتی حق مالکیت برخوردار نبود. تولد دختر در خانواده سرافکنندگی

۱- سورة معارج، آیات ۲۴ و ۲۵.

۲- سورة ماعون، آیات ۱ تا ۳. مطابق آیه تہلی توفیر عملی در بعد اجتماعی، تحقق عدالت و قسط است

۳- سورة حدید، آیه ۲۵. ضرورت اجرای احکام اجتماعی اسلام (عدالت) به عنوان یکی از دلایل تشکیل حکومت اسلامی نیز آمده است

نکات کنکوری آیه « لقد ارسلنا »

جواب سوال ۲، تدبیر در قرآن ۴
 آرامش یابی در کنار همسر، از نشانه‌هایی است که در آن موجب عدم گرایش به روابط نامشروع می‌شود، مودت و رحمت در کانون خانواده، نشانه‌ای است که به تشکیل خانواده و تکلیف این بنیان کمک می‌کند

آن خانواده را به دنبال داشت. ۱ در چنین شرایطی که زن، از هرگونه احترام و جایگاه محروم شده بود، رسول خدا ﷺ با گفتار و رفتار خویش انقلابی عظیم در جایگاه خانواده و زن پدید آورد. ۱۲

آن حضرت به یاران خود می‌فرمود: هیچ مردی نیست که زنی از محارم خود را شاد کند، مگر آنکه خداوند، روز قیامت او را شاد خواهد کرد. ۲

وقتی به ایشان می‌گفتند کسی دختردار شده است، می‌فرمود: دختران چه فرزندان خوبی هستند، سپوشار از لطف، آماده کمک به پدر و مادر، انس‌گیرنده، باعث برکت و رزین و هنرمند و ظریف کار. ۳

۱۳ (با گرویدن مردم به اسلام، زن منزلت انسانی خود را کسب کرد و استقلال مالی به دست آورد. حضور زن در جامعه با عفاف و پاک‌دامنی توأم شد، رابطه زناشویی در چارچوب خانواده و به شکل ازدواج قرار گرفت و استفاده ایزاری از زن لغو شد تا خانواده کانون رشد فضایل اخلاقی، دوستی و مودت گردد و محیط جامعه از فساد و بی‌بند و باری محفوظ بماند و حریم عفاف و عزت زن حفظ شود. ۱۳

از این آیه یکسانی منزلت زن و مرد برداشت می‌شود

تدبیر در قرآن (۴)

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً، إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ ۵

۱- با تفکر در این آیه معیار دیگر تمدن اسلامی را ذکر کنید.
 ۲- این آیه در بردارنده چه نشانه‌ها و پیام‌هایی برای اهل اندیشه است؟
 پیام آیه ← یکی از معیارهای تمدن اسلامی و از اهداف مهم پیامبر (ص) ارتقای جایگاه خانواده و اهلی منزلت زن به عنوان کانون رشد و تربیت انسان و مانع اصلی فساد و تباهی بود

۱۴ ۶ از اقدامات مهم رسول خدا ﷺ ایجاد نگرشی جدید در جامعه بود که موجب تحوّل در روابط بین ملت‌ها گردید. تا پیش از آن، پادشاهان، رؤسای قبایل، اشراف و بزرگان، معمولاً روابط خود با دیگران را بیشتر براساس منافع مادی، زیر سلطه درآوردن قبایل و سرزمین‌های یکدیگر تنظیم می‌کردند و مردم را به سوی این اهداف سوق می‌دادند.

رسول خدا ﷺ این صف‌بندی‌ها و جبهه‌گیری‌ها را مردود اعلام کرد و آموخت که دو جبهه‌های

که واقعاً در مقابل یکدیگر قرار دارند، جبهه حق و جبهه باطل است. جبهه حق، جبهه یکتاپرستان، عدالت‌خواهان و صالحان است. جبهه باطل، جبهه مشرکان، کافران، ستمگران و مفسدان است.

مسلمانان باید میان خود پیوند برادری برقرار کنند و با ظالمان و مفسدان مبارزه نمایند. ۱۴

۱- سوره نحل، آیه ۵۹: أَلَيْسَ كَرِهُونَ أَم يُدْبِرُونَ فِی التَّرَابِ.

۲- ما مِنْ رَجُلٍ يَدْخُلُ فَرْحَةً عَلَى امْرَأَةٍ بَيْتِهِ، وَ بَيْتِهَا حُرْمَةٌ إِلَّا فَرَحَهُ اللَّهُ تَعَالَى يَوْمَ الْقِيَامَةِ. کافی، ج ۶، ص ۶.

۳- نِعَمَ الْمَوْلَدِ الْبَنَاتِ مُلْطَفَاتٌ مُجَهَّزَاتٌ مَوْنِسَاتٌ مُبَارَكَاتٌ مُقْلِبَاتٌ. کافی، ج ۶، ص ۵. جبهه حق ← جبهه باطل ←

۴- اشاره به آیه ۳۲ سوره نساء.

۵- سوره روم، آیه ۲۱.

یکتاپرستان

عدالت فوهران
 صالحان

مشرکان

کافران

ستمگران

مفسدان

دکتر فرهنگز پرویزی کرج

جبهه باطل ← جبهه باطل ←

این آیه به رعایت تولی و تبری به معنای دوستی با دوستان فرا و دشمنی با دشمنان فرا اشاره دارد و با آیه «یا ایها الذین آمنوا لا تتفوا عدوی و عدوکم اولیاء...» نیز مرتبط است
 به رسمیت شناختن حقوق اسلامی، دفاع از حقوق فرد مسلمان در برابر ظالمان، از جمله مهربانی ها و جلوگیری از سلطه کفار، فقط استقلال مسلمانان، و واکنش در برابر بی حرمتی به اسلام از جمله سفت گیری ها در برابر کافران است

تدبیر در قرآن (۵)

این آیه نگرش جدید رسول خدا (ص) را به روابط میان ملت ها نشان می دهد
مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ

فق طبری و باطل ستیزی

۱- با توجه به این آیه شریفه و عبارات فوق الذکر، یکی از معیارهای تمدن اسلامی را ذکر کنید.

۲- نمونه هایی از مهربانی ای که بایستی بین پیروان پیامبر باشد و نیز نمونه هایی از سخت گیری بر کافران را ذکر کنید.

۳- اگر به این آیه در جوامع اسلامی عمل شود، چه آثاری به دنبال خواهد داشت؟

جامعه اسلامی، جامعه ای متعده، یکپارچه، مقتدر و الگویی برای سایر جوامع فواهد شد

مطابق آیه در تمدن اسلامی ملاک دوستی ها و دشمنی ها و صف بندی های اجتماعی، حق و باطل است و روابط مومنان با یکدیگر باید بر اساس رحمت و مهربانی باشد

۱۵. هفتمین معیار تمدن اسلامی را نام برده و توضیح دهید؟

۱۵- رسول خدا ﷺ، تلاش کرد جامعه ای بنا نهد که مردم آن جامعه در عین توجه به رستگاری اخروی

به عنوان هدف اصلی زندگی، برای رشد و تعالی زندگی دنیوی خود نیز تلاش کنند. یعنی افرادی تربیت شوند

که هم از زیبایی های جهان آفرینش و نعمت های خداوند بهره صحیح را می برند و هم با بندگی و راز و نیاز با

خداوند متعال و پایبندی به اخلاق، خود را برای تقرب الهی و رستگاری جاودانه آماده می سازند.

مطابق آیه انسان مسلمان باید هم اهداف دنیوی داشته باشد و هم اهداف اخروی و هر دو را در توجیه به دنیا و آخرت مورد پسند اسلام است

تدبیر در قرآن (۶)

و مِنْهُمْ مَنْ يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً^۳ وَ فِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً^۴ وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ^۵ ...

دیدگاه متعادل نسبت به دنیا و آخرت

۱- با توجه به این آیه شریفه و عبارات قبل، معیار دیگری از تمدن اسلامی را ذکر کنید.

۲- بگویند که چرا قرآن هم به دنیای مردم توجه دارد و هم به آخرت آنان؟

اسلام، دینی جامع و همه جانبه است که به همه نیاز های انسان پاسخ می دهد؛ بنابراین هم دنیا را مد نظر قرار داده است و هم آخرت را

۱۶. هشتمین معیار تمدن اسلامی عقل لرایی و علم آموزی را توضیح دهید؟

۱۶- رسول خدا ﷺ دعوت خود را در جامعه ای آغاز کرد که نشانه هایی بسیار اندک از تعقل و

تفکر و دانایی در آن یافت می شد. زندگیشان سرشار از خرافات و جهل بود. شعر می سرودند، اما

برای شراب، شکار، غارت، عشق حیوانی و بت. برای آمدن باران آتش می افروختند. شتر سالم را

با آهن حرارت دیده داغ می زدند تا شتر دیگری که مریض است بهبود یابد. گفته اند در میان این مردم

فقط هفده نفر بودند که خواندن و نوشتن می دانستند. پیامبر اکرم ﷺ آمد تا این آداب جاهلی را نابود

کند و مردم را به سوی زندگی مبتنی بر تفکر و علم سوق دهد. اولین آیاتی که بر رسول خدا ﷺ نازل

اولین آیاتی که بر پیامبر اسلام (ص) نازل شد در باره چه موضوعی بود؟

۱- منظور از این همراهی، همراهی در اندیشه و عمل است، یعنی کسانی که آن حضرت را به عنوان رسول خدا پذیرفته اند و پیرو ایشان هستند.

۲- سوره فتح، آیه ۲۹.

۳- حسنه مفهوم گسترده وسیعی دارد که هر خیر و خوبی را شامل می شود و تمام مواهب مادی و معنوی را شامل می شود.

۴- سوره بقره، آیه ۲۰۱.

مورد اشاره

این آیه به درک ربوبیت الهی و تنظیم اعمال در جهت رضایت خداوند و سعادت اخروی و توفیق عملی اشاره دارد

افراد زیرک یا انتقاپ عبادت و بندگی خدا به عنوان هدف اصلی، با یک تیر چند نشان می زنند؛ هم از بهره های زندگی مادی استفاده می کنند و هم سرای آخرت فویش را آباد می سازند این آیات را نازل شده با آیه «من کان یزید ثواب الدنیا فعند الله ثواب الدنیا و الآقره» ارتباط معنایی دارد

نکات مورد اشاره آیه و مفهوم من یقول ربنا

رسول خدا (ص) چگونه توانست سر جاهلیت و خرافه گرایی را بشکند و جاهل ترین جوامع عصر خود را مشتاق علم سازد؟

دعوت مکرر قرآن به فرد ورزی چه نتیجه ای به دنبال داشت؟ شکل دیگر سوال

شد و آغازگر رسالت وی بود، درباره دانش و آموختن بود. 17

18 (دعوت به تفکر، تعقل، تدبر و خردورزی در جای جای این کتاب آسمانی مشاهده می شود. نزول

تدریجی آیات قرآن کریم و دعوت مکرر این کتاب به خردورزی و دانش از یک طرف و تشویق های

دائمی رسول خدا ﷺ به علم آموزی از طرف دیگر، سد جاهلیت و خرافه گرایی را شکست و یکی از

جاهل ترین جوامع آن روز را مشتاق علم ساخت. 18 رسول خدا ﷺ نه تنها همه را دعوت به علم آموزی

کرد، بلکه فرمود: «طلب علم بر هر مرد و زن مسلمانی واجب است» 16

یکی از دستورات مشترک اسلام میان زن و مرد که نشانه یکسانی منزلت آن هاست امر به طلب دانش است

علم آموزی از واجبات و فرائض دینی برای هر انسان مسلمان است

ارتباط معنایی دارند

تدبر در قرآن (۷)

قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ ۳

مطابق آیه برابر نبودن دانایان با جاهلان تذکری برای فرد ورزان است

با توجه به این آیه شریفه و عبارات قبل، معیار دیگری از تمدن مورد نظر پیامبر اسلام را ذکر کنید: دعوت به علم آموزی، تفکر، تعقل و فرد ورزی یکی دیگر از معیارهای تمدن اسلامی است

تکمیل

اکنون که معیارها را استخراج کرده اید، به ترتیب اولویتی که خودتان تشخیص می دهید، آنها را از شماره یک تا هشت رتبه بندی کنید.

.....

.....

دانش تکمیلی

اگر اسلام می تواند به وجود آورنده یک تمدن باشد، چرا عموم کشورهای اسلامی از تمدنی ضعیف برخوردارند؟

پاسخ به این سؤال را در وبگاه گروه قرآن و معارف اسلامی به نشانی <http://quran-dept.talif.sch.ir> در بخش «دانش تکمیلی» ملاحظه کنید.

دکتر فرهاد پرویزی کرج

- ۱- سورة علق، آیات ۱ تا ۵.
- ۲- بحار الأنوار، مجلسی، ج ۱، ص ۱۷۷.
- ۳- سورة زمر، آیه ۹.